

IDEGEN SZAVAK SZÓTÁRA

Révai elvtárs a hazánkban kibontakozó kultúrforradalomról írt tanulmányában egy helyen ezt írja: „A kultúrforradalom, a 'népművelés' a szó legátfogóbb értelmében nemcsak abban áll, hogy a munkások, parasztok százazrei és milliói tanulni, művelődni akarnak. Ez a dolognak csak egyik oldala, bár főlőttébb pozitív oldala. A másik oldal, hogy a kultúráért jelentkező, művelődni akaró néptömegek új tartalmú kultúrát akarnak, olyat, mely segíti őket munkájukban, harcukban, öntudatuk fejlődésében, olyat, mely fegyver a kezükben a szocializmus építésénél.”

Ahhoz, hogy munkásoszlágyunk és dolgozó népünk egésze előtt feltáruljanak a tudás különféle területei, egy igen fontos segédeszközre, mondhatnánk így is: szerszámra van szüksége. Olyan könyvet kell a kezébe adnunk, amely a politikai életben, a sajtóban, a technikában, a kultúra minden területén lépten-nyomon előforduló idegen szavakat, más nyelvekből eredő kifejezéseket megmagyarázza.

Eddigi ilyenfajta szótáraink részben elavultak, részben pedig túlságosan szűkszavúak. Az Új Szótár szerkesztőségét munkája közben állandóan az a gondolat vezette, hogy e hiányszavakat pótolja és olyan művet állítson össze, mely marxista szellemben, a tudományos szocializmusnak, a dialektikus materializmusnak megfelelően nyúljon az idegen kifejezésekhez, kritikai szemmel tekintsen az idegen szavak mögött rejlő fogalmakba, és ezeket a fogalmakat a munkásosztály ideológiája alapján megfelelően osztályozza. Az olvasó ne csak a szó nyers, betűszerinti értelmezését kapja, hanem világosan lássa azt is, hogy a megmagyarázótt fogalom a haladó vagy reakciós ideológiát tükrözi-e, hogy az idegen szó mögött meghúzódó eszme egészséges-e, vagy pedig ártalmas, az épülő szocializmus ügyét lendíti-e előre, vagy pedig a reakciós ideológia bomlasztó maradványai bújnák-e meg mögötte, készen arra, hogy megfertőzzék és gyengítsék a dolgozók osztályöntudatát.

Végül pedig egy jótanácsot szeretnénk adni olvasóinknak: kerüljék az idegen szó használatát olyankor, amikor van helyette jó magyar szavunk. Anyanyelvünket, nemzeti kultúránkat becsüli le az, aki olyankor is telezsúfolja idegen szavakkal beszédét, amikor arra semmi szükség sincsen. Az alábbiakban mutatót közlünk a könyvből.

bruttó (ol.) — 1. az áru súlya csomagolásal együtt; — 2. összegével, a kiadások leszámítása nélkül (v. ö. nettó).

brüszk (fr.) — rideg, elutasító modorú.

bubó (lat.) — mirigydaganat.

buddhizmus (tn.) — Kínában, Japánban, Indiában és Kelet más országaiban elterjedt vallás; i. e. a VI. században kezdődött Indiában. Állítólagos alapítója a legendás Buddha vagy Gautama nepali királyfi.

budoár (fr.) — női öltözőszoba.

buffo (ol.) — bohóc, komikus személy a XVIII. századból olasz vígjátékokban.

buffonád (ol.) — 1. színpadló mű, amely rendkívül komikus helyzeteken épül fel; — 2. tréfálkozás, bohóckodás.

buharinisták (tn.) — annak az összeesküvő csoportnak a tagjai, amely Buharin vezetésével már a Nagy Októberi Szocialista Forradalom első napjaiban szervezkedett Lenin ellen, a Bolsevik Párt ellen, a Szovjethatalom ellen. Előbb, mint „baloldali kommunisták” léptek fel a leninista irányvonallal szemben. Azután azt hirdették, hogy a kulákság „békésen belenő a szocializmusba” és ezzel szembe fordultak a kulákságnak mint osztálynak a likvidálásával. A trockizmussal együtt megsemmisült mint politikai irányzat, csupán az imperialista államok kém- és szabotázs-szervezete maradt mindaddig, amíg a szovjet hatóságok le nem lepézték. A trockistákkal közösen szerveztek merényleteket, államtitkokat szolgáltattak ki a külföldi kémirodáknak. Meggyilkoltatták Kirovot, Gorkijt, Kujbisevet és másokat. A B. és cinkosai 1937-ben elvették méltó büntetésüket.

bukmékér (ang.) — burzsoá országokban az a személy, aki összegyűjti és bejegyzli a lóversenyek indulóira leadott fogadásokat.

bukolikus (gör.) — pásztorfi.

bulímia (gör.) — farkasétvágy; túlságos éhségérzet cukorbetegknél és némely elmebaj esetén.

bulia (lat.) — a római pápa által kiadott, egyházi ügyekkel foglalkozó okmány, amelyet pecséttel erősítenek meg. A pecsét szintén B.-nak nevezik.

bulletin (fr., ejtsd: búlten) — hivatalos jelentés.

bulvár (fr.) — körút, amelyet fák szegélyeznek. B.-irodalom, B.-regény: — művészi jelentőség nélküli fércművek, amelyek a nem válogatos, durva izlésre számítanak; teje vannak gonosztevők kalandjaival, szerelmi kalandokkal stb.

bumeráng (ausztrál.) — sarlóalakú ausztráliai hajítófegyver, mely visszaperdül elhajítóhoz.

buna (ném.) — német mûgumi, melyet fel-találója a két alapanyagból, a butadiénből és a nátriumból kölcsönzött két-két betűvel nevezett el.

Bund — a Litvániai, Lengyelországi és Oroszországi Általános Zsidó Munkásövetség (megalakult 1897 szeptemberében) — szociáldemokrata szervezet, amely nacionalista alapon állt. A B. azt követelte, hogy a pártot — nemzetiségi szempontok szerint — föderatív alapon szervezzék át és a B.-ot ismerjék el a zsidó proletariátus egyetlen képviselőjének. 1905-ben az ú. n. „kulturális nemzeti autonómia” követelésével lépett fel, amit Lenin nacionalista, burzsoá és reakciós követelésnek minősített, amely a proletariátusnak különböző nemzetiségek szerinti elkülönülésére vezet. Lenin, Sztálin és a Bolsevik Párt könyörtelen harcot vívott a B. nacionalizmusa ellen. A B. állandóan támogatta a menseviket és harcolt a bolsevikok ellen. A polgárháború és az imperialisták intervenciója idején a B. teljesen leplezte magát a tömegek előtt, mint ellenforradalmi párt. 1921-ben széthullott.

hungaló (ang.) — szellős indiai épület verandával.

bunker (ang.) — 1. szénraktár gőzhajlón; — 2. betonfedezék; — 3. betonból épült szűk börtönhelyiség.

búr — holland származású, Dél-Afrikában élő nép.

burán — heves szél az orosz pusztákon; télen hóvihart, nyáron porvihart okoz.

burberry (ang., ejtsd: bórberi) — finom fésűsfonalból készült kettősszavoly kötésű, könnyű szövet.

burgundok — a germán gótok egyik törzse. **burison** — hántolt, puffasztott gabona; kítűnő tápszer.

burizs — búzából előállított, nagy vitamintartalmú, rizspótló táplálék.